

การพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
เรื่อง วัสดุการใช้ประโยชน์ โดยการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม*
DEVELOPING BASIC SCIENTIFIC PROCESS SKILLS OF GRADE 2 STUDENTS
AN UTILIZATION MATERIALS BY ORGANIZING ACTIVE LEARNING IN
COMBINATION WITH QUESTION-BASED TECHNIQUES

เมยาวิ จันทราชัย¹, ธัญญลักษณ์ เขจรภักดิ์², สมาน เอกพิมพ์³
Mayawee Chantrachai¹, Thanyaluck Khechornphak², Samarn Ekkapim³
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม^{1,2,3}
Rajabhat Maha Sarakham University^{1,2,3}
Email : maytoon3214@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามให้มีประสิทธิภาพมากกว่าร้อยละ 75 เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ แบ่งการพัฒนาออกเป็น 3 วงรอบ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนห้วยเม็กราษฎร์นุกูล จำนวน 17 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ และแบบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน ปรากฏดังนี้ ผลการพัฒนา วงรอบที่ 1 นักเรียนมีคะแนนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน เฉลี่ยเท่ากับ 8.24 โดยมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 11.76 ผลการพัฒนา วงรอบที่ 2 นักเรียนมีคะแนนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน เฉลี่ยเท่ากับ 11.35 โดยมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 35.29 และผลพัฒนา วงรอบที่ 3 นักเรียนมีคะแนนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน เฉลี่ยเท่ากับ 13.35 โดยมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้เชิงรุก; เทคนิคการใช้คำถาม; ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน

ABSTRACT

The objective of this research was to develop basic scientific process skills of Grade 2 students by organizing active learning in combination with question-based techniques, with efficiency of more than 75%. Developing by Action Research divided into 3 cycles. The target audiences used in this research were 17 students of Grade 2 in Academic Year 2023 at Huay Mekrat Nukul School. Research instruments included 12 learning management plans, the basic scientific process skills measuring form, and a student behavior assessment form. Statistics used to analyze data consisted of percentage, mean, and standard deviation.

The results of the development of basic scientific process skills were as follows: The first cycle: Students had an average of the basic scientific process skills score total at 8.24, with students who can passed the 75 percent criterion were 2 students, accounting for 11.76 percent., The second cycle: Students had an average of the basic scientific process skills score total at 11.35, with students who can passed the 75 percent criterion were 6 students, accounting for 35.29 percent., and The third cycle: Students had an average of the basic scientific process skills score total at 13.35, with students who can passed the 75 percent criterion were 17 students, accounting for 100.00 percent.

Keywords : Active Learning; Question-based Techniques; Basic Scientific Process Skills

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

วิทยาศาสตร์มีบทบาทสำคัญในสังคมปัจจุบันและอนาคต เนื่องจากมีความเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับชีวิตของผู้คนในทุก ๆ ด้าน ตั้งแต่การดำรงชีวิตประจำวันไปจนถึงการทำงานในอาชีพต่าง ๆ ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ยังเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ ทำให้เกิดการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์และบริการที่ช่วยอำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวันและการทำงาน การศึกษาและความเข้าใจในวิทยาศาสตร์จึงมีความสำคัญในการสร้างความคิดที่พัฒนามนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นการคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ การพัฒนาทักษะ และการศึกษาหาความรู้ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ปัจจุบันเป็นยุคของวัฒนธรรมสมัยใหม่ เป็นสังคมแห่งการค้นคว้าและการเรียนรู้ ความรู้ทางวิทยาศาสตร์จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับทุกคน การศึกษาและพัฒนาทักษะด้านวิทยาศาสตร์ทำให้บุคคลสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีได้อย่างสร้างสรรค์ มีเหตุผล และสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดียิ่งขึ้น เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ ได้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในทุก ๆ ด้านของชีวิตมนุษย์ ล้วนมีรากฐานมาจากความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่ผสมผสานเข้ากับเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์และศาสตร์อื่น ๆ สิ่งเหล่านี้ช่วยให้เกิดการพัฒนาวิธีคิด การต่อยอดความรู้ และการวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล รวมถึงทักษะสำคัญในการค้นคว้าหาความรู้ใหม่ ๆ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

ดังที่ได้กล่าวแล้วว่า ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งเพราะเป็นรากฐานของการพัฒนาและความก้าวหน้าของโลกในปัจจุบัน การจัดการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์นอกจากการสอนให้ผู้เรียนมีความรู้ทางวิทยาศาสตร์แล้ว การส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ให้แก่ผู้เรียน จึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็น โดยสามารถเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ได้ตั้งแต่การเรียนรู้ในระดับปฐมวัย ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เป็นกระบวนการในการลงมือปฏิบัติเพื่อตรวจสอบ วัด บันทึก วิเคราะห์ และสรุปผล โดยทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 8 ทักษะ คือ การสังเกต การลงความเห็นจากข้อมูล การจำแนกประเภท การวัด การใช้ตัวเลข การสื่อความหมายข้อมูล การพยากรณ์ และการหาความสัมพันธ์ระหว่างสเปกกับสเปสและสเปกกับเวลา (อักษรเจริญทัศน์, 2565) ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์มีความสำคัญมาก เพราะเป็นกระบวนการที่นำไปใช้ในการแสวงหาความรู้ในขั้นต่อไป เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในธรรมชาติและเทคโนโลยีที่มนุษย์สร้างสรรค์ สารการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ จึงมุ่งหวังให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่เน้นการเชื่อมโยงความรู้กับกระบวนการมีทักษะสำคัญในการค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้ โดยใช้กระบวนการในการสืบเสาะหาความรู้และการแก้ปัญหาที่หลากหลายและส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ทุกขั้นตอน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) การจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์จึงควรออกแบบให้ผู้เรียนได้มีการฝึกฝนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานให้เข้าใจและเกิดความชำนาญ จนเกิดเป็นทักษะและสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง เพราะทักษะกระบวนการ ก็คือ การลงมือปฏิบัติ ซึ่งจะสามารถพัฒนาให้ดีขึ้นได้ ด้วยการฝึกฝนจนเกิดความเข้าใจและชำนาญในการปฏิบัติ นั้น ดังที่ ทิศนา แคมมณี (2552) ได้ให้ข้อสรุปไว้ว่า การฝึกฝนใดหากได้ฝึกด้วยความถี่ที่มากขึ้น หรือกล่าวอีกนัยคือ การฝึกอย่างสม่ำเสมอบ่อยครั้งจะทำให้ผู้รับการฝึกเกิดทักษะได้ดียิ่งขึ้น

การจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ของโรงเรียนห้วยเม็กราษฎร์นุกูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ในปัจจุบัน พบว่า ครูผู้สอนบางส่วนเน้นการสอนแบบบรรยายความรู้มากกว่าจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ และกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ที่จัดขึ้นก็ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ไม่ส่งเสริมให้นักเรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ส่งผลให้นักเรียนในปัจจุบันไม่สนใจเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ หรือไม่ถนัดในการเรียนรู้ตัวเนื้อหาทางวิทยาศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ธรรมชาติของสิ่งมีชีวิต ศึกษาปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ผ่านการเรียนรู้ทฤษฎีในห้องเรียน ทำการทดลองในห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ ดังนั้น ปัญหาในการศึกษาวิทยาศาสตร์คือ การขาดสิ่งที่สร้างแรงบันดาลใจ นักเรียนขาดการส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และจากการประเมินทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ 1-3 ในรายวิชาวิทยาศาสตร์ ของโรงเรียนห้วยเม็กราษฎร์นุกูล ในปีการศึกษา 2564 และ 2565 พบว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยการประเมินทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานทั้ง 8 ทักษะ ต่ำกว่าร้อยละ 75 อย่างต่อเนื่องทั้ง 2 ปีการศึกษา โดยนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีคะแนนเฉลี่ยการประเมินทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ น้อยที่สุดทั้ง 2 ปีการศึกษา (ฝ่ายวิชาการโรงเรียนห้วยเม็กราษฎร์นุกูล, 2566)

การสอนที่เน้นการเรียนรู้แบบ Active Learning โดยใช้คำถาม (Questioning-based Learning) เป็นวิธีการที่ช่วยให้ผู้สอนสามารถประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในด้านความรู้และความคิดของผู้เรียน วิธีการนี้มักถูกใช้ในการจัดการเรียนรู้เพราะสามารถตั้งคำถามตามเนื้อหาที่สอนได้ง่าย ผู้สอนควรใช้คำถามเพื่อพัฒนาระดับการคิดของผู้เรียน ซึ่งจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งมากขึ้น การใช้คำถามที่ดีจะช่วยให้การขยายทักษะการคิด ความเข้าใจ และให้ข้อมูลป้อนกลับในการเรียนการสอน การใช้คำถามเป็นการมุ่งพัฒนากระบวนการทางความคิดของผู้เรียน โดยผู้สอนถามเพื่อให้ผู้เรียนใช้ความคิดเชิงเหตุผล วิเคราะห์ สังเคราะห์หรือประเมินค่าเพื่อจะตอบคำถามเหล่านั้น และนำไปสู่การจัดระบบความคิดของผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้ได้ตามวัตถุประสงค์ (ณัฐกร ดวงพระเกษ, 2561)

จากสภาพปัญหาและแนวคิดดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม เพื่อฝึกฝนให้นักเรียนได้ค้นคว้าหาคำตอบจากการลงมือปฏิบัติ เพื่อฝึกฝนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ โดยการวิจัยในครั้งนี้ จะทำให้นักเรียนได้ฝึกฝนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ด้วยตนเอง

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม ให้มีประสิทธิภาพมากกว่าร้อยละ 75

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้วิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 สำหรับสถานศึกษา เพื่อใช้พัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ให้แก่แก่นักเรียน และเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาอื่น ๆ ที่มีบริบทใกล้เคียงกัน

3.2 การจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียนได้ และเห็นผลการพัฒนาได้อย่างเป็นรูปธรรม

3.3 การพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม สามารถใช้เป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนในระดับประถมศึกษา เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและการพัฒนาผู้เรียนต่อไป

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ผู้วิจัยได้ออกแบบกระบวนการวิจัยโดยแบ่งออกเป็น 3 วงรอบ แต่ละวงรอบประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1

การวางแผน ชั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติการ ชั้นตอนที่ 3 การสังเกตและเก็บรวบรวมข้อมูล และชั้นตอนที่ 4 การสรุปและสะท้อนผล

4.2 กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนห้วยเม็กราษฎร์นุกูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 17 คน

4.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ประเภท ดังนี้

4.3.1 แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง วัสดุและการใช้ประโยชน์ จำนวน 12 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง ดังนี้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ปฐมนิเทศและข้อตกลงในการเรียน ระยะเวลา 1 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง สมบัติของวัสดุ ระยะเวลา 1 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ไม้ (1) ระยะเวลา 1 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง ไม้ (2) ระยะเวลา 1 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง เหล็ก (1) ระยะเวลา 1 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 เรื่อง เหล็ก (2) ระยะเวลา 1 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7 เรื่อง กระดาษ (1) ระยะเวลา 1 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8 เรื่อง กระดาษ (2) ระยะเวลา 1 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 9 เรื่อง พลาสติก (1) ระยะเวลา 1 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 10 เรื่อง พลาสติก (2) ระยะเวลา 1 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 11 เรื่อง ผ้า (1) ระยะเวลา 1 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 12 เรื่อง ผ้า (2) ระยะเวลา 1 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 12 แผน ผลการประเมินความเหมาะสมของแผน โดยคณะผู้เชี่ยวชาญ พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก (รวมเฉลี่ย 4.40)

4.3.2 แบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน มีลักษณะเป็นแบบทดสอบปรนัย 3 ตัวเลือก จำนวน 45 ข้อ มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา IOC ระหว่าง 0.60-0.80 ค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง 0.57 – 0.77 ค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง 0.41 – 0.45 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.85

4.4 การดำเนินการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการตามแบบแผนการวิจัยโดยแบ่งการวิจัยออกเป็น 3 วงรอบ ดังนี้

วงรอบที่ 1

ชั้นตอนที่ 1 การวางแผน

ปฐมนิเทศและข้อตกลงในการเรียน (แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1) ทักทายนักเรียน และอธิบายถึงความบทบาทของวิทยาศาสตร์กับการเปลี่ยนแปลงของโลก เทคโนโลยี การดำเนินชีวิตประจำวัน เชื่อมโยงสู่การดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึง

ความสำคัญของวิทยาศาสตร์ อธิบายทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานที่จะทำการพัฒนา ได้แก่ ทักษะการสังเกต ทักษะการวัด และทักษะการจำแนกประเภท ความสำคัญของทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ทั้ง 3 ทักษะ และบทบาทที่นักเรียนจะได้ใช้ในชีวิตประจำวัน

อธิบายลักษณะของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม ซึ่งเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่จะเปลี่ยนบทบาทของนักเรียน ให้เป็นผู้ปฏิบัติ ศึกษา ทดลอง สรุป และอภิปรายผล โดยครูเป็นคอยช่วยเหลือและให้คำแนะนำ

ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติการ

จัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง วัสดุการใช้ประโยชน์ โดยการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม วงรอบที่ 1 โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ แผนที่ 2 – 3

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง สมบัติของวัสดุ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ไม้ (1)

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง ไม้ (2)

ใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ชี้นำเข้าสู่บทเรียน โดยใช้คำถามเร้าความสนใจของนักเรียน เชื่อมโยงประสบการณ์เดิมสู่เนื้อหาของบทเรียน และแบ่งกลุ่มนักเรียนเพื่อเรียนรู้ ศึกษาค้นคว้า ทดลองปฏิบัติ สรุปและอภิปรายผลการเรียนรู้ร่วมกับเพื่อน ๆ

2. ขั้นจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ 1) ชี้นำกำหนดบทบาท นักเรียนกำหนดบทบาทและแบ่งหน้าที่กันในแต่ละกลุ่ม 2) ชี้นำกำหนดเป้าหมาย นักเรียนแต่ละกลุ่มจะได้รับโจทย์หรือเป้าหมายที่ต้องร่วมกันเรียนรู้ และแบบบันทึกผลการเรียนรู้สำหรับแต่ละกลุ่มจากครูโดยจับสลาก โจทย์หรือเป้าหมายซึ่งแต่ละกลุ่มจะไม่เหมือนกัน 3) ขั้นลงมือปฏิบัติ นักเรียนร่วมกันลงมือปฏิบัติตามโจทย์ที่กำหนด โดยครูเป็นคอยช่วยเหลือและให้คำแนะนำ 4) ขั้นสรุปและนำเสนอผล นักเรียนแต่ละกลุ่มสรุปผลการเรียนรู้และนำเสนอผลตามแบบบันทึกผลการเรียนรู้

3. ขั้นอภิปรายผลและขยายความรู้ ครูและนักเรียนแต่ละกลุ่ม ร่วมกันอภิปรายผล เชื่อมโยงเนื้อหา หลักการ ทฤษฎี กับผลที่ได้จากการลงมือปฏิบัติของนักเรียน ข้อดี ข้อเสีย ของการลงมือปฏิบัติ องค์ความรู้ที่นักเรียนได้รับ และขยายความรู้โดยอภิปรายถึงประโยชน์ของความรู้ที่นักเรียนจะนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต การพัฒนาสังคมรอบตัว การพัฒนาชุมชน และการพัฒนาประเทศในอนาคต เพื่อเป็นการสร้างจินตภาพจากความรู้ของนักเรียน ซึ่งเป็นจุดเล็ก ๆ ที่สามารถเชื่อมโยงสู่การทำประโยชน์เพื่อผู้อื่นได้อย่างกว้างขวาง

ขั้นตอนที่ 3 การสังเกตและเก็บรวบรวมข้อมูล

ครูดำเนินการสังเกตพฤติกรรมผู้เรียนในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ทุกขั้นตอน โดยให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด และช่วยเหลือในกรณีที่นักเรียนบางคนเริ่มแยกตัวหรือตามเพื่อนไม่ทัน หลังจากจัดการเรียนรู้ วงรอบที่ 1 ครบทุกแผน ให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดทักษะ

กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน สำหรับเนื้อหาแผนที่ 1 - 4 จำนวน 15 ข้อ ครูเก็บรวบรวมข้อมูลผลการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนและผลการทำแบบทดสอบ

ขั้นตอนที่ 4 การสรุปและสะท้อนผล

ครูและนักเรียนร่วมสะท้อนผลการเรียนรู้ในวงรอบที่ 1 โดยใช้วิธีเสริมแรงทางบวก เช่น ให้คำชื่นชมนักเรียนทุกคนที่มีความตั้งใจในการปฏิบัติและมีน้ำใจช่วยเหลือเพื่อนที่ตามไม่ทันหรือมีปัญหาในระหว่างการเรียนรู้ ให้นักเรียนนำเสนอปัญหาที่พบในการปฏิบัติ และหาวิธีแก้ไขปัญหาร่วมกัน โดยแจ้งให้นักเรียนรับทราบและเข้าใจว่า ปัญหาหรืออุปสรรคที่พบในการเรียนรู้วงรอบที่ 1 เราจะร่วมกันแก้ไขเมื่อเรียนรู้ร่วมกันอีกครั้งในวงรอบที่ 2 ต่อไป

วงรอบที่ 2

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน

ทบทวน ทักทายนักเรียนทบทวนประเด็นการสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้จากวงรอบที่ 1 ชื่นชมจุดแข็งของนักเรียน และย้ำถึงวิธีการแก้ไขปัญหา อุปสรรคที่พบจากการเรียนรู้ในวงรอบที่ 1

ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติการ

จัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง วัสดุการใช้ประโยชน์ โดยการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม วงรอบที่ 2 โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ แผนที่ 5 - 8

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง เหล็ก (1)

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 เรื่อง เหล็ก (2)

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7 เรื่อง กระดาษ (1)

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8 เรื่อง กระดาษ (2)

ใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ชื่นนำเข้าสู่บทเรียน โดยใช้คำถามเร้าความสนใจของนักเรียน เชื่อมโยงประสบการณ์เดิมสู่เนื้อหาของบทเรียน และแบ่งกลุ่มนักเรียนเพื่อเรียนรู้ ศึกษาค้นคว้า ทดลองปฏิบัติ สรุปและอภิปรายผลการเรียนรู้ร่วมกับเพื่อน ๆ

2. ขั้นจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ 1) ช้้นกำหนดบทบาท นักเรียนกำหนดบทบาทและแบ่งหน้าที่กันในแต่ละกลุ่ม 2) ช้้นกำหนดเป้าหมาย นักเรียนแต่ละกลุ่มจะได้รับโจทย์หรือเป้าหมายที่ต้องร่วมกันเรียนรู้ และแบบบันทึกผลการเรียนรู้สำหรับแต่ละกลุ่มจากครูโดยจับสลากโจทย์หรือเป้าหมายซึ่งแต่ละกลุ่มจะไม่เหมือนกัน 3) ช้้นลงมือปฏิบัติ นักเรียนร่วมกันลงมือปฏิบัติตามโจทย์ที่กำหนด โดยครูเป็นผู้ช่วยเหลือและให้คำแนะนำ 4) ช้้นสรุปและนำเสนอผล นักเรียนแต่ละกลุ่มสรุปผลการเรียนรู้และนำเสนอผลตามแบบบันทึกผลการเรียนรู้

3. ช้้นอภิปรายผลและขยายความรู้ ครูและนักเรียนแต่ละกลุ่ม ร่วมกันอภิปรายผล เชื่อมโยงเนื้อหา หลักการ ทฤษฎี กับผลที่ได้จากการลงมือปฏิบัติของนักเรียน ข้อดี ข้อเสีย ของการลงมือปฏิบัติ องค์ความรู้ที่นักเรียนได้รับ และขยายความรู้โดยอภิปรายถึงประโยชน์

ของความรู้ที่นักเรียนจะนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต การพัฒนาสังคมรอบตัว การพัฒนาชุมชน และการพัฒนาประเทศในอนาคต เพื่อเป็นการสร้างจินตภาพจากความรู้ของนักเรียน ซึ่งเป็นจุดเล็ก ๆ ที่สามารถเชื่อมโยงสู่การทำประโยชน์เพื่อผู้อื่นได้อย่างกว้างขวาง

ขั้นตอนที่ 3 การสังเกตและเก็บรวบรวมข้อมูล

ครูดำเนินการสังเกตพฤติกรรมผู้เรียนในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ทุกขั้นตอน โดยให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด และช่วยเหลือในกรณีที่นักเรียนบางคนเริ่มแยกตัวหรือตามเพื่อนไม่ทัน หลังจากจัดการเรียนรู้ วงรอบที่ 2 ครบทุกแผน ให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน สำหรับเนื้อหาแผนที่ 5 - 8 จำนวน 15 ข้อ ครูเก็บรวบรวมข้อมูลผลการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนและผลการทำแบบทดสอบ

ขั้นตอนที่ 4 การสรุปและสะท้อนผล

ครูและนักเรียนร่วมสะท้อนผลการเรียนรู้ในวงรอบที่ 2 โดยใช้วิธีเสริมแรงทางบวก เช่น ให้คำชื่นชมนักเรียนทุกคนที่มีความตั้งใจในการปฏิบัติและมีน้ำใจช่วยเหลือเพื่อนที่ตามไม่ทันหรือมีปัญหาในระหว่างการเรียนรู้ ให้นักเรียนนำเสนอปัญหาที่พบในการปฏิบัติ และหาวิธีแก้ไขปัญหาร่วมกัน โดยแจ้งให้นักเรียนรับทราบและเข้าใจว่า ปัญหาหรืออุปสรรคที่พบในการเรียนรู้วงรอบที่ 2 เราจะร่วมกันแก้ไขเมื่อเรียนรู้ร่วมกันอีกครั้งในวงรอบที่ 3 ต่อไป

วงรอบที่ 3

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน

ทบทวน ทักทายนักเรียนทบทวนประเด็นการสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้จากวงรอบที่ 2 ชื่นชมจุดแข็งของนักเรียน และย้ำถึงวิธีการแก้ไขปัญหา อุปสรรคที่พบจากการเรียนรู้ในวงรอบที่ 2

ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติการ

จัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง วัสดุการใช้ประโยชน์ โดยการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม วงรอบที่ 3 โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ แผนที่ 9 - 12

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 9 เรื่อง พลาสติก (1)

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 10 เรื่อง พลาสติก (2)

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 11 เรื่อง ผ้า (1)

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 12 เรื่อง ผ้า (2)

ใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ชื่นนำเข้าสู่บทเรียน โดยใช้คำถามเร้าความสนใจของนักเรียน เชื่อมโยงประสบการณ์เดิมสู่เนื้อหาของบทเรียน และแบ่งกลุ่มนักเรียนเพื่อเรียนรู้ ศึกษาค้นคว้า ทดลองปฏิบัติสรุปและอภิปรายผลการเรียนรู้ร่วมกับเพื่อน ๆ

2. ขั้นจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ 1) ช้้นกำหนดบทบาท นักเรียนกำหนดบทบาทและแบ่งหน้าที่กันในแต่ละกลุ่ม 2) ช้้นกำหนดเป้าหมาย นักเรียนแต่ละกลุ่มจะได้รับโจทย์หรือเป้าหมายที่ต้องร่วมกันเรียนรู้ และแบบบันทึกผลการเรียนรู้สำหรับแต่ละกลุ่มจากครูโดยจับสลาก

โจทย์หรือเป้าหมายซึ่งแต่ละกลุ่มจะไม่เหมือนกัน 3) ชั้นลงมือปฏิบัติ นักเรียนร่วมกันลงมือปฏิบัติตาม โจทย์ที่กำหนด โดยครูเป็นผู้ช่วยเหลือและให้คำแนะนำ 4) ชั้นสรุปและนำเสนอผล นักเรียนแต่ละกลุ่ม สรุปผลการเรียนรู้และนำเสนอผลตามแบบบันทึกผลการเรียนรู้

3. ชั้นอภิปรายผลและขยายความรู้ ครูและนักเรียนแต่ละกลุ่ม ร่วมกัน อภิปรายผล เชื่อมโยงเนื้อหา หลักการ ทฤษฎี กับผลที่ได้จากการลงมือปฏิบัติของนักเรียน ข้อดี ข้อเสีย ของการลงมือปฏิบัติ องค์ความรู้ที่นักเรียนได้รับ และขยายความรู้โดยอภิปรายถึงประโยชน์ ของความรู้ที่นักเรียนจะนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต การพัฒนาสังคมรอบตัว การพัฒนาชุมชน และการ พัฒนาประเทศในอนาคต เพื่อเป็นการสร้างจินตภาพจากความรู้ของนักเรียน ซึ่งเป็นจุดเล็ก ๆ ที่ สามารถเชื่อมโยงสู่การทำประโยชน์เพื่อผู้อื่นได้อย่างกว้างขวาง

ขั้นตอนที่ 3 การสังเกตและเก็บรวบรวมข้อมูล

ครูดำเนินการสังเกตพฤติกรรมผู้เรียนในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ทุก ขั้นตอน โดยให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด และช่วยเหลือในกรณีที่มีนักเรียนบางคนเริ่มแยกตัวหรือตาม เพื่อนไม่ทัน หลังจากจัดการเรียนรู้ วงรอบที่ 3 ครบทุกแผน ให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดทักษะ กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน สำหรับเนื้อหาแผนที่ 9 - 12 จำนวน 15 ข้อ ครูเก็บรวบรวม ข้อมูลผลการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนและผลการทำแบบทดสอบ

ขั้นตอนที่ 4 การสรุปและสะท้อนผล

ครูและนักเรียนร่วมสะท้อนผลการเรียนรู้ในวงรอบที่ 3 โดยใช้วิธีเสริมแรง ทางบวก เช่น ให้คำชื่นชมนักเรียนทุกคนที่มีความตั้งใจในการปฏิบัติและมีน้ำใจช่วยเหลือเพื่อนที่ตาม ไม่ทันหรือมีปัญหาในระหว่างการเรียนรู้ และในปัจจุบันนักเรียนทุกคนได้เรียนรู้จนครบในเนื้อหา เรื่อง วัสดุและการใช้ประโยชน์ โดยนักเรียนได้รับความรู้อะไรบ้าง

1. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปและอภิปรายความรู้ตามมาตรฐานและ ตัวบ่งชี้ ตามหลักสูตรที่นักเรียนได้รับ

2. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปและอภิปราย ทักษะกระบวนการทาง วิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน 3 ทักษะ ได้แก่ ทักษะการสังเกต ทักษะการวัด และทักษะการจำแนก ประเภท ที่นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ และเรียนรู้ร่วมกับเพื่อน ๆ

3. เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนรู้ โดย การจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม ที่นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ผ่านมา เป็นการ รับทราบข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะจากนักเรียน เพื่อนำไปใช้ปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ต่อไป

4.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

ผลการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง วัสดุการใช้ประโยชน์ โดยการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม สามารถ นำเสนอผลการวิจัยได้ดังนี้

5.1 ผลการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ทั่วประเทศที่ 1 รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน (ทักษะการสังเกต ทักษะ
การวัด และทักษะการจำแนกประเภท) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ทั่วประเทศที่ 1

คนที่	ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน (15 คะแนน)				ร้อยละ	ผลการ ประเมิน
	ทักษะ การสังเกต (5 คะแนน)	ทักษะ การวัด (5 คะแนน)	ทักษะ การจำแนก ประเภท (5 คะแนน)	รวม (15 คะแนน)		
1	4	4	4	12	80.00	ผ่าน
2	2	3	3	8	53.33	ไม่ผ่าน
3	3	2	2	7	46.67	ไม่ผ่าน
4	4	4	4	12	80.00	ผ่าน
5	3	2	2	7	46.67	ไม่ผ่าน
6	2	3	3	8	53.33	ไม่ผ่าน
7	3	2	3	8	53.33	ไม่ผ่าน
8	2	3	3	8	53.33	ไม่ผ่าน
9	3	3	2	8	53.33	ไม่ผ่าน
10	3	2	3	8	53.33	ไม่ผ่าน
11	3	3	3	9	60.00	ไม่ผ่าน
12	2	3	3	8	53.33	ไม่ผ่าน
13	2	3	2	7	46.67	ไม่ผ่าน
14	3	2	3	8	53.33	ไม่ผ่าน
15	3	2	3	8	53.33	ไม่ผ่าน
16	2	2	2	6	40.00	ไม่ผ่าน
17	3	2	3	8	53.33	ไม่ผ่าน
รวม	47	45	48	140		
$\bar{X}$	2.76	2.65	2.82	8.24		
S.D.	0.66	0.70	0.64	1.56		

จากตารางที่ 1 พบว่า นักเรียนมีคะแนนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน
ทั่วประเทศที่ 1 รวมเฉลี่ยเท่ากับ 8.24 และมีจำนวนนักเรียนที่มีคะแนนมากกว่า ร้อยละ 75 จำนวน 2 คน
คิดเป็นร้อยละ 11.76

5.2 ผลการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานของนักเรียน
 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ทั่วประเทศที่ 2 รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน (ทักษะการสังเกต ทักษะ
 การวัด และทักษะการจำแนกประเภท) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ทั่วประเทศที่ 2

คนที่	ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน (15 คะแนน)				ร้อยละ	ผลการ ประเมิน
	ทักษะ การสังเกต (5 คะแนน)	ทักษะ การวัด (5 คะแนน)	ทักษะ การจำแนก ประเภท (5 คะแนน)	รวม (15 คะแนน)		
1	5	4	4	13	86.67	ผ่าน
2	4	4	4	12	80.00	ผ่าน
3	3	4	4	11	73.33	ไม่ผ่าน
4	5	4	4	13	86.67	ผ่าน
5	3	4	3	10	66.67	ไม่ผ่าน
6	4	4	3	11	73.33	ไม่ผ่าน
7	4	3	3	10	66.67	ไม่ผ่าน
8	3	4	4	11	73.33	ไม่ผ่าน
9	3	4	4	11	73.33	ไม่ผ่าน
10	4	4	4	11	73.33	ไม่ผ่าน
11	3	4	4	11	73.33	ไม่ผ่าน
12	3	4	4	11	73.33	ไม่ผ่าน
13	3	4	4	11	73.33	ไม่ผ่าน
14	4	4	4	12	80.00	ผ่าน
15	3	4	4	11	73.33	ไม่ผ่าน
16	4	4	4	12	80.00	ผ่าน
17	4	4	4	12	80.00	ผ่าน
รวม	62	67	65	193		
$\bar{X}$	3.65	3.94	3.82	11.35		
S.D.	0.70	0.24	0.39	0.86		

จากตารางที่ 2 พบว่า นักเรียนมีคะแนนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน
 ทั่วประเทศที่ 2 รวมเฉลี่ยเท่ากับ 11.35 และมีจำนวนนักเรียนที่มีคะแนนมากกว่า ร้อยละ 75 จำนวน
 6 คน คิดเป็นร้อยละ 35.29

5.3 ผลการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ทั่วประเทศที่ 3 รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน (ทักษะการสังเกต ทักษะ
การวัด และทักษะการจำแนกประเภท) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ทั่วประเทศที่ 3

คนที่	ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน (15 คะแนน)				ร้อยละ	ผลการ ประเมิน
	ทักษะ การสังเกต (5 คะแนน)	ทักษะ การวัด (5 คะแนน)	ทักษะ การจำแนก ประเภท (5 คะแนน)	รวม (15 คะแนน)		
1	5	4	5	14	93.33	ผ่าน
2	5	5	4	14	93.33	ผ่าน
3	5	4	4	13	86.66	ผ่าน
4	5	4	5	14	93.33	ผ่าน
5	5	4	5	14	93.33	ผ่าน
6	5	4	4	13	86.66	ผ่าน
7	5	5	4	14	93.33	ผ่าน
8	5	4	5	14	93.33	ผ่าน
9	5	4	4	13	86.66	ผ่าน
10	5	4	4	13	86.66	ผ่าน
11	5	4	5	14	93.33	ผ่าน
12	4	4	4	12	80.00	ผ่าน
13	5	4	4	13	86.66	ผ่าน
14	4	4	4	12	80.00	ผ่าน
15	5	4	4	13	86.66	ผ่าน
16	5	4	5	14	93.33	ผ่าน
17	5	4	4	13	86.66	ผ่าน
รวม	83	70	74	227		
$\bar{X}$	4.88	4.12	4.35	13.35		
S.D.	0.33	0.33	0.49	0.70		

จากตารางที่ 3 พบว่า นักเรียนมีคะแนนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน
ทั่วประเทศที่ 3 รวมเฉลี่ยเท่ากับ 13.35 และมีจำนวนนักเรียนที่มีคะแนนมากกว่า ร้อยละ 75 จำนวน 17 คน
คิดเป็นร้อยละ 100.00

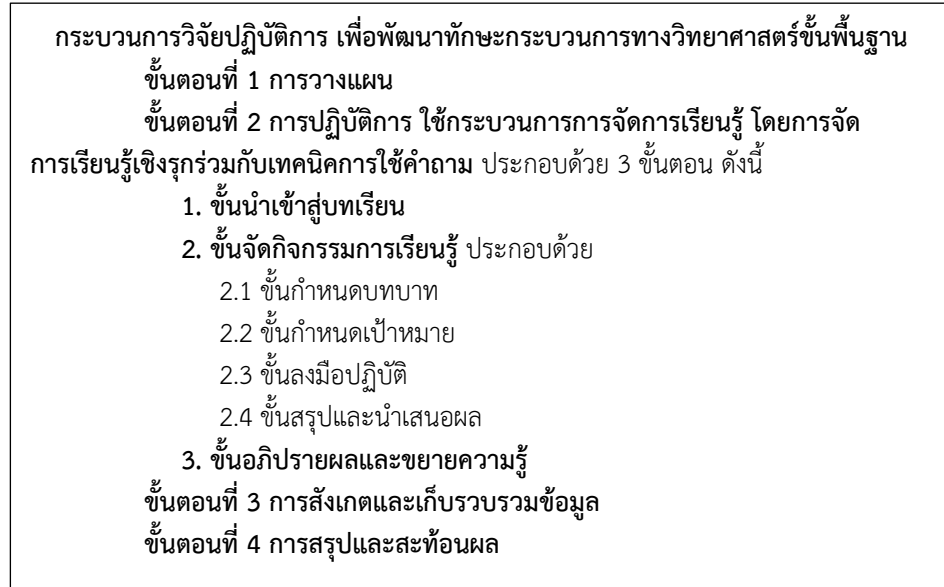
6. อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง วัสดุการใช้ประโยชน์ โดยการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม พบว่าทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานของนักเรียนในวงรอบที่ 1 มีจำนวนนักเรียนผ่านเกณฑ์ 2 คน คิดเป็นร้อยละ 11.76 ในวงรอบที่ 2 มีจำนวนนักเรียนผ่านเกณฑ์ 6 คน คิดเป็นร้อยละ 35.29 และในวงรอบที่ 3 มีจำนวนนักเรียนผ่านเกณฑ์ 17 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ซึ่งจะเห็นได้ว่า นักเรียนที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามมีผลการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานเพิ่มขึ้นตามลำดับ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจาก ผู้วิจัยได้ออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ตามความสามารถ เป็นการเรียนรู้แบบกึ่งการทดลองแบบนักเรียนได้ทดลองปฏิบัติ ทดสอบสมมติฐาน และสรุปผลการเรียนรู้ร่วมกับเพื่อน ๆ ผู้เรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้ในเชิงบวก คือ มีความสนใจ และตั้งใจทำกิจกรรมอย่างสนุกสนาน ผู้วิจัยใช้เทคนิคการตั้งคำถาม เพื่อสรุปผลการเรียนรู้ของนักเรียน ภาพรวมของการจัดการเรียนรู้ นักเรียนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี มีความสนใจทำกิจกรรม และเรียนรู้ร่วมกับเพื่อน ๆ อย่างสนุกสนาน สอดคล้องกับ หลักการจัดประสบการณ์หรือกิจกรรมการเรียนรู้ของ หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) ที่ได้นำเสนอว่า หลักการจัดประสบการณ์หรือกิจกรรมการเรียนรู้ 1) เลือกกิจกรรมที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ สอดคล้อง เชื่อมโยงกับมาตรฐานหรือตัวชี้วัด หากเป็นทักษะ ควรเป็นทักษะที่ปฏิบัติแล้วผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ตามวัตถุประสงค์ 2) เลือกกิจกรรมที่ผู้เรียนพึงพอใจ สนุก น่าสนใจ ไม่ซ้ำซาก มีประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน และทำให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียน 3) เลือกกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสามารถ ด้านร่างกายของผู้เรียนที่จะปฏิบัติได้ และควรคำนึงถึงประสบการณ์เดิม เพื่อจัดกิจกรรมใหม่ได้อย่างต่อเนื่อง ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับ ผลการศึกษาของ เกียรติศักดิ์ รักษาพล และธนกร แยมประพาย (2563) ซึ่งได้ศึกษาการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งมีกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดเวลา ให้ออกสแกนนักเรียนได้ฝึกคิด สังเกต นำเสนอ วิเคราะห์ วิจัยและสร้างองค์ความรู้ขึ้น การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาด้วยวิธีการฝึกให้นักเรียน รู้จักศึกษาค้นคว้าหาความรู้โดยครูตั้งคำถาม กระตุ้นให้นักเรียนใช้กระบวนการทางความคิดหา เหตุผลจนค้นพบความรู้หรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่ถูกต้องด้วยตนเอง สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามของการวิจัยครั้งนี้ ผลการพัฒนานักเรียนพบว่า นักเรียนมีคะแนนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

7. องค์ความรู้ใหม่

การวิจัย การพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง วัสดุการใช้ประโยชน์ โดยการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ค้นพบองค์ความรู้ใหม่ คือ การพัฒนานักเรียนด้วยกระบวนการวิจัยปฏิบัติการ

ส่งผลให้นักเรียนมีเกิดการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ได้แก่ ทักษะการสังเกต ทักษะการวัด และทักษะการจำแนกประเภท เพิ่มสูงขึ้น สามารถสรุปขั้นตอนการพัฒนานักเรียน ได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ขั้นตอนการพัฒนานักเรียน ด้วยกระบวนการวิจัยปฏิบัติการ

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ควรกำหนดนโยบายส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการปฏิบัติตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

8.1.2 ควรพัฒนาครูให้มีความรู้และทักษะในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การจัดการชั้นเรียน และการวัดและประเมินผลสำหรับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการจัดการเรียนรู้

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 การพัฒนานักเรียนด้วยกระบวนการวิจัยปฏิบัติการ ควรมีการทำความเข้าใจบทบาทของนักเรียนทุกคน ให้ชัดเจนว่านักเรียนทุกคนเป็นผู้มีบทบาทเท่าเทียมกันในการมีส่วนร่วมเรียนรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมแสดงความคิดเห็น ตามหลักการของการวิจัยปฏิบัติการ

8.2.2 ควรจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ให้พร้อมและเพียงพอ สำหรับการจัดการเรียนรู้ เพิ่มเติมอุปกรณ์ที่มีความทันสมัย และแปลกใหม่ มาให้นักเรียนได้เรียนรู้ ได้สัมผัส สังเกต เพื่อเปิดโลกทัศน์ และเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมมากขึ้น

8.2.3 ควรส่งเสริมให้นักเรียนมีความกล้าคิดกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม โดยกระตุ้นและให้การเสริมแรงทางบวก เพื่อให้ผู้เรียนกล้าคิด กล้าทำ และกล้าแสดงความคิดเห็น

8.2.4 ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้พูดจากความเข้าใจที่แท้จริง โดยระมัดระวังไม่แสดงกิริยาอาการที่ทำให้นักเรียนเกิดความอับอาย อาจทำให้นักเรียนไม่กล้าแสดงความคิดเห็น แล้วจึงอธิบายให้เกิดความเข้าใจเนื้อหาและวิธีการที่ถูกต้องไปพร้อม ๆ กัน

8.2.5 การอภิปรายและขยายความรู้ อาจมีการแสดงออกถึงความคิดสร้างสรรค์ ที่แปลกใหม่ และแตกต่างจากคนอื่น ครูควรมีการจดบันทึกคำพูดของนักเรียน เพื่อการศึกษาและวิเคราะห์ ความคิดของนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อการพัฒนาผู้เรียนตามหลักความแตกต่างระหว่างบุคคลต่อไป

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ให้ครบทั้ง 8 ทักษะ

8.3.2 ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของผู้เรียน โดยใช้การวัดภาคปฏิบัติ ตามสภาพจริง

9. บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตร แห่งประเทศไทย.
- เกียรติศักดิ์ รักษาพล และธนกร แยมประพาย. (2563). การพัฒนาทักษะกระบวนการทาง วิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ด้วยวิธีการสอนแบบวัฏจักรการสืบ เสาะหาความรู้ (5Es). **วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น**. 6(6). 199-212.
- ณัฐกร ดวงพระเกษ. (2561). การจัดการเรียนรู้โดยใช้คำถามตามแนวทางความคิดในระดับสูงของ บลูม. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยเพชรบุรี**. 8(3). 130-138.
- ทิตินา แคมมณี. (2552). **รูปแบบการเรียนการสอนทางเลือกที่หลากหลาย**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฝ่ายวิชาการ โรงเรียนห้วยเม็กราษฎร์นุกูล. (2566). **ข้อมูลผลการเรียนของนักเรียนโรงเรียนห้วยเม็ก ราษฎร์นุกูล**. กาศสินธุ์: โรงเรียนห้วยเม็กราษฎร์นุกูล.
- หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). **แนวทางการนิเทศเพื่อ พัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ตามนโยบายลดเวลา เรียน เพิ่มเวลารู้**. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน.
- อักษรเจริญทัศน์. (2565). **ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์**. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2566. จาก <https://www.aksorn.com/science-skills>